

Spuszcz hebel długi, bednarski i ciesielski do przypuszczania klepek.

Spusk u ludu na Litwie.

PIŁA, PIĘKA. C. *pila*, *pilka*. Ł. *serra*. F. *scie*. N. *Säge*.

Zębate żelazne narzędzie do płatania i rżnięcia drzewa.

ŚWIDER, ŚWIDEREK. C. *wrtadlo*. R. *buran*. N. *Bohrer*, *Näher*.

Narzędzie żelazne do wiercenia dziur.

Pióro (świdra).

„*Pióro u świdra*, sam koniec jego płaski i zwinęty,” (Lind.).

ŁOPIEŃ.

Świder kołodzieja do wiercenia dziur w piastach.

„*Łopień*, na Rusi *łopuch*, roślina z szerokim liściem, od niej przez podobieństwo do zwinionego jej liścia może ten świder nazwany.”

RUDKA, RUBRYKA. C. *rudka*, (Weles.). Ł. *rubrica*. W. *terra rossa*. N. *Röthel*.

Kreda czerwona do pisania i kreslenia używana przez cieśli.

V. Wyrazy ściągające się do kruszcowego wátku.

SPIŻA, SPIŻ. F. *bronze*.

Zlewek (aliage) miedzi, i cyny lub cynku.

„*Miedź lana spiża*,” (Włod.).

SKWARA, ŻUŻEL.

„Skwara mosiężna, odmioty mosiężne,” (Włod.).

ZELAZO. Ł. *ferrum*. F. *fer*.

Używa się w trojakim stanie: *lane*, *kowne* i *stal*.

SUROWIEC ŻELAZA, ŻELAZO ŁANE. F. *la fonte*.

Jest trojaki a raczej czworaki:

S. biały, F. *la fonte blanche*, mało w sobie zawiera węgla, twardy i kruchy, odłamu srebrzystego.

S. szary, F. *la fonte grise*, odłamu ołowianego, więcej ma węgla i nie tyle twardy jak poprzedzający.

S. mieszany, F. *la fonte melée*, pośrednich własności między dwoma poprzedzającymi gatunkami.

S. czarny, F. *la fonte noire*, wiele ma węgla, przez to miękki i niemocny, odłam jego czarniawy.

ŻELAZO KOWNE. F. *fer forgé*.

Trzech różnych w handlu używa się gatunków:

Ż. miękkie, F. *fer doux*, daje się ciągnąć na zimno i z ognia.

Ż. łomkie, krusz, N. *Kaltbrecht*, ogrzane tylko daje się ciągnąć, a zimne łamie się bez wielkiej trudności.

Ż. miedziste, F. *f. cuivreux, rouvrain*, N. *Rothbrecht*, w ogniu nawet rozgrzane niedaje się zwarzać i pod młotem pęka.

STAL. C. *ocel*, (Weles.). I. *cselik, marja, stal*, (Stul.).

Ł. *chalybs, nucleus ferri*. N. *Stahl*.

Jest to gatunek żelaza twardego i wielce sprężystego, które się otrzymuje z żelaza pospolitego, nasycając go w ogniu pewną ilością węgla a może i krzemionki.

Wyraz *C. ocel*, *I. cselik* (czelik, calik), *Ł. nucleus ferri*, zdaje się przekonywać że stal miano za jakąś treść, jądro, calec żelaza.

„*Ocel*, bródka na podkowach,” (Lind.); snadź nastalona.

„Kto konia swego na *ocel* da ukować.

Już i na gołoledzi, może tym harcować,” (Rej).

ROZDWOJENIE. *F. doublure*.

Odstawanie czyli ziew w miejscu staczania, złe zwarzonego żelaza.

DZICZ. *F. cendrure*.

Piasek lub inne odrobiny ciała obcego rozrzucone w żelazie.

ZADRA, SKALINY. *F. criques*.

Szczeliny poprzeczne pozostałe od młota kuźnicznego.

„Ladajakie żelazo poznaje się, kiedy ma rysy albo *zadry* poprzeczne,” (Lind.).

PLAMY. *C. pleva*, *luszczyna*. *Ł. palea*, (Palk.). *F. paille*.

Małe łuszczki i zadziory, znajdujące się na powierzchni żelaza. Od nich żelazo zowie się *plamistym*.

PŁOSA, PŁOZA, SZTABA. *N. Stab-Eisen*.

Drąg żelazny, żelazo długie a wąskie.

GWOŹDŹ, GOŹDŹ, ĆWIEK. *C. hrzebił*, *klinec*. *Ł. gwozd*, *csaval*, (Stul.). *Ł. clavus*. *F. clou*. *N. Nagel*.

Kawał żelaza albo innego kruszcu, lub drzewa, z jednego końca głowiasty, z drugiego zaostrozony jak do wbijania.

„Ostrze gwoździa *ościen*, wierzch główki *pleszką* zowią.”

Gwoździć drewniany albo żelazny, *Ćwiek* zaś zawsze żelazny. U ludu na Litwie to rozróżnienie statecznie się dostrzega.

Od wyrazu czeskiego *hrzeb*, *hrzebić* (ćwiek, ość) niechybnie pochodzą nasze: *grzebień*, *zgrzebło*, *grabie* i t. p., chociaż je Linde wyprowadza od niemieckiego *das Grab*, grób, wądoł.

Gwoździ liczymy wiele gatunków:

G. podkowny, N. *Huffnagel*.

G. głowacz, Ł. *muscarius*, F. *cloue à tête*, N. *Breithköpfignagel*.

G. tramowy, Ł. *trabalis*.

G. krukowy, kruk ścienny, N. *Bankeisen*.

G. skutnik, korabi, Ł. *clavus navicularis*.

G. gontal.

G. zamkowy, półzamkowy.

G. tarciczny, Ł. *clavus tabularis*.

G. łatni, Ł. *c. tigliaris*.

G. nasiekany, jeźgarzyk, i t. d.

MŁOT. I. *korach*, *mlat*, *csekich*, *maljbat*, *ladiška*, (Stul.), *korach*, *mlat*, (J. Bello.). Ł. *malleus ferreus*.

Kawał żelaza różnej, według potrzeby, wielkości i formy, przedziurawiony we środku i osadzony mocno na drewnianej rękojeści. Służy do zapędzania gwoździ i klepania metalów. Młota, młotka są różne gatunki:

Głodziwo. C. *pertik*, *kladivo*, (Weles.).

Obuch, czekan, I. *obuch*, *csekan*, Ł. *malleus rostratus*, (Stul.).

„Kijec, *clava*, *kijan*, *kijanka*,

kijanica, kijach, kijocha, Ł. *malleus ferreus*, *malleus lotorius*," (Mącz.).

Perlik, także. „W Polsce rudę przepaloną tłuką młotami ręcznymi, zwanymi *perlik* albo *kijania*," (Osin. Rud.).

MŁOCISKO. N. *Hammerstiel*, trzonek młotowy.

MŁOTNIK. Ł. *malleator*.

„Który młota używa," (Mącz.).

PROBÓJ. F. *mandrin*.

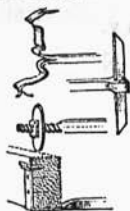
Ćwiek w sposób szczypców zgięty z dwoma ostremi końcami.

NACIĄG, ŚCIĘGACZ. F. *tirant*.

Żelazny pręt, po końcach opatrzony *kotwiami*, do naciągania dwóch przeciwległych ścian, lub napięcia czego tym podobnego.

KOTEW', KOTWA. C. *kotew*, (Dobr.). *kotwa*. F. *ancere*. N. *Anker*.

Koniec żelaznego naciągu strzępiasty lub innym sposobem tak urządzony, iżby z muru lub przez mur, w którym się osadza, przy użyciu wielkiej nawet siły, wydobyć się nie mógł. Kotwi jest kilka odmian:

K. strzępiasta.

K. uchata.

K. śrubowa.

K. kolankowata; ta ostatnia do drzewa tylko zwykła się przytwierdzać.

SPONA, ZWORA, KLAMRA, ANTABA. Ł. *ansa*, *fibula*. F. *crampon*. N. *Klammer*.

Śpięcie metaliczne do łączenia brył ciosu używane. Jest:

S. kaniasta, *Ł. subscus ferrea*, *F. cr. à double queue d'aronde*.

S. probojowa, *Ł. uncinus*. *N. Höckchen*.

Spona kaniasta drewniana używa się do łączenia obok leżących tramów, a u Starożytnych także z twardego drzewa i do łączenia kamieni ciosowych używaną bywała.

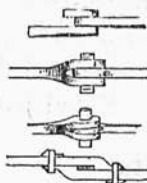
Jest nadto spona zewnętrzna i wewnętrzna.

„*Zwora*, wszystko czem się jaka rzecz wiąże, spaja jako *ankra* do murów, *szpaga* do drzewa,” (Włod.).

„*Swora* patrz *sfora*. Sworowany, spojony, spięty, zbity razem,” (Włod.).

WĘZEŁ. *Ł. nodus*. *W. nodo*. *F. noeud*. *N. Knot*.

Pewny sposób wiązania prętów żelaznych. Takie węzły według potrzeby robią się różne i tak jest:

W. krukowy.

W. kleszczowy, a ten ze śrubą lub bez niej.

W. zawiasowy, i

W. rozjętny.

BRÓDKA, OSADKA. *C. prjsada*, *zrost*. *N. Ansatz*.

Część żelaznego pręta grubiej odkowana, aby się na niej mógł zatrzymać i opierać.

SWORZEŃ. *Ł. stilus*. *F. boulon*. *N. Bolzen, Döbel*.

Jest to gwoździć żelazny wielki, okrągły, z głową obszerną i końcem tępym, przedziurawionym dla przedziergnięcia klinka lub szczypczyków, albo też

nacięciem jest opatrzony, dla przyjęcia *bieguna* śruby.

„*Biegun* u śruby, *macica*. N. *die Schraubenmutter*,” (Lind.).

STRZEMIĘ, PĘTLICA. Ł. *ansa*, *fibula*. F. *étrier*.

Na sposób siodłowego strzemia zrobione żelaztwo do związywania i zawieszania tramów.

ZAMECZNIK, ŚLÓSZARZ. C. *Zamecznik*. N. *Schlosser*.

Rzemieślnik, który z żelaza zamki robi i tym podobne rzeczy.

BLACHA. Ł. *lamina*. F. *tôle*. N. *Blech*.

Klepane młotem, albo z pomiędzy walców na cienkie płatki ciągnione żelazo, miedź, ołów i t. p.

BLACHARZ, BLACHOWNIK. Ł. *laminarius*.

Rzemieślnik robiący wszystko, cokolwiek się robi z blachy.

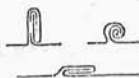
„*Blacha*, *blachetka*, *blachownik*, *lamina*, *laminarius*,” (Mącz.).

SKŁADAĆ BLACHY. Ł. *compaginare*. N. *fallen*.

Zaginać, składać blachę, do roboty przygotowywać.

OBRĘBEK. F. *couture*, *ourlet*. N. *Saumrand*.

Połączenie blach przez zachyłanie ich brzegów szew w robocie blacharskiej.

Obrębek jest:
stojący i
leżący.

VI. Wyrazy ściąające się do sklepień.

SKLEPIENIE, SKLEP. C. *klenuti*, *sklep*, (Weles.). I. *luk*, *obluk*, *bota*, *svod*. Ł. *forrix*, *concameratio*, *testudo*. F. *voûte*. N. *Gewölbe*.

Pokrywa kamienna, złożona z osobnych przyciosanych do tego kamieni, albo też zlepiona z cegły, z nieokrzęsanych lekkiego kamienia ułamków, za pośrednictwem wapna lub gipsu.

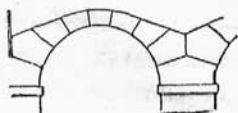
„Sklepienie bierze się często za półap sklepiony,” (m. W.).

 Sklepienie półkolne, pełne, F. *voûte à plein cintre*, sklepienie którego strzała równą jest połowie cięciwy, czyli którego linią tworzącą podniebienie jest półokręgu koła.

 S. nagięte; niższe, spłaszczone, R. *zżatyj svod*, F. *voûte surbaissée*, sklepienie którego strzała mniejsza od połowy cięciwy.

 S. podwyższone, wzniosłe, podniosłe, F. *voûte surhaussée*, sklepienie, którego strzała większą jest od połowy cięciwy.

NASADA SKLEPIENIA, POCZĘCIE, ŁOŻYSKO. R. *stopa swoda*. F. *naissance*.

Miejsce, od którego pochodzi się wznosić sklepie-

nie raczej brzeg sklepienia którym się dotyka ściany albo swej podpory.

WSPORA. Ł. *incumba*. F. *rétonbée*.

Kamień właściwie do sklepienia nienależący, jednej wszakże krzywości z podniebieniem jego. Jest to raczej podstawa kosza albo łuku sklepieniowego.

„*Incumba est lapis aut pars columnae, pilae, cui incubit onus fornicis,*” (Vitruv.).

„*Incumba*, koszu grunt, frambuży *wspora*,” (Knap.).

WEZGŁOWIE, WEZGŁOWNIK, NADRAST, ZAPAŚNIK. W. *imposto*. F. *imposte*. N. *Kämpfer*.

Kamień płaski, wydatny, bezpośrednio podę wsporą sklepienia na słupie albo na ścianie leżący.

„*Nadrast* (archit.), gzyms sklepienie podpierający, N. *der Kämpfer*,” (Lind.).

„Zapaśnik,” (Roug.).

„*Kämpfer*, właściwie *bojownik*, *zapaśnik*.”

ZWORNIK, KLINIEC, SKLEPIENIEC, SKLEPNIK. R. *klin*. F. *voussoir*.

Każdy do składu sklepienia wchodzący kamień na wzór klina ociosany, kliniec by zwać można; *sklepnikiem* zowie Bohusz, tak też nazywają wapiennicy kamień wapienny służący do zasklepienia po nad ogniskiem pieca wapiennego.

Kliniee nazwany od postaci; *zwornik* od zwierania się wespół z podobnemi sobie; *sklepnik* zaś właściwiej wyraża tego, który sklepi niż rzecz do sklepienia służącą. A przeto lepiej go może *sklepińcem* albo *zwornikiem* lub *kliniec* nazywać.

TANIĘTY. F. *claveaux*.

Klince poziomego sklepienia, mające z postaci

jakieś podobieństwo do klawiszów *pantalionu*, które się tak nazywają od *tan, taniec*.

ZAMEK, ZAWÓR, ZAWORNIK. C. *klin*, (Welles.). R. *zamok*. Ł. *cuneus*. W. *sarraglio*. F. *clef, mensole*. N. *Schlussstein*.

Najwyżej w sklepieniu leżący środkowy kamień, połowy jego zwierający. Niektórzy przetłumaczywszy dosłownie obcy wyraz *clef, Schlussstein, kluczem* zowią ten kamień w sklepieniu. W prawdzie klucz jest narzędzie równie do otwierania jak do zamykania służące, przeto też w obcych językach wyraz jego mógł być stosownie użytym za miano kamienia sklepienie zawierającego. Ale w językach sławiańskich *klucz* pochodzi albo od wyrazu *kluczyć*, w około biegać, albo od *kluczki*, kruczka; dlatego rozumiemy iż zgodniej jest z naturą mowy naszej *Schlussstein* przez *zamek*, niż przez *klucz* tłumaczyć.

„Zawor, zawornik, kamień sklepienie zawierający,” (Włod.).

CZOŁO. F. *tête d'une voûte*.

Pionowy koniec czyli brzeg przez całą grubość sklepienia uważany.

STRZAŁA. F. *flèche, montée d'une voûte*.

Największa wewnętrzna wysokość sklepienia.

CIĘCIWA, OTWORZYŚĆ. F. *base d'une voûte*.

Największa wewnętrzna szerokość sklepienia.

„Otworzystość jak cerkla.”

PODNEBIENIE, LICE. Ł. *camerae coelum, concavitas*. F. *intrados, douelle*.

Wewnętrzna, wklęsła powierzchnia sklepienia.

„Podniebienie na kształt nieba ogarniające co.

Podniebienie w budowaniu *strop, sklep*," (Lind.).
 „Zasklepił dom tramami i *podniebieniem* cedrowem," (Bud.).

„Kość słoniowa swym glansem wygładza przed-sienie i lustrowne tło sali; strop i *podniebienie* bar-czą twarde murlaty."

W budowaniu zatem podniebienie znaczy każde jego pod niebem nakrycie, *podniebienie*; jednakże biorąc część za całość, nazwaliśmy podniebieniem wewnętrzną powierzchnię sklepienia, równie jak zowiemy podniebieniem w gębie.

„Przyschnął język mój do podniebienia mego," (Skarga.).

Naostatek, gdy jest *nice* strona odwrotna czego, *lice* zaś strona przodkowa, azali tedy nie byłoby właściwiej nazywać *licem*, *intrados*, a *extrados*, *nicem* sklepienia.

GRZBIET, NICE. Ł. *convexitas*. F. *extrados*.

Zewnętrzna czyli wypukła powierzchnia sklepienia.

PACHA. F. *reins de vouûte*. N. *Gewölbewinkel*, (Penth.).

Miejsce próżne po nad grzbietem, między wspo-rą sklepienia a ścianą, jak jest w sklepieniach ko-lebkowatych, baniastych, owszem we wszystkich, w których łożysko na nieprzerwanej podstawie jest umieszczone. *Pacha* zatem nie jest częścią skle-pienia; mówi się bowiem *reins vides*, gdy nie są murem założone i także *remplir les reins d'une vouûte*. A przeto wyraz *barkí*, jak radzą inni, wy-razu *reins* tłumaczyć nie może. Co do samego wyrazu *pacha*, ta jest u człowieka pod ramionami i przy lędźwiach, w rzeczach zaś nieżywothnych i w-o-gólności znaczy *otworzystość, brózdę, jamę*. Jakoż:

„Wewnątrz sztuk obwodowych koła, porobić trzeba *pachy*,” (Sol. Archit.).

Pachnę, pachnąć, azali nie odpowiada francuzkiemu *épanouir*?

R. *pachał* ziemi, orać, ryć, otwierać, brózdować.

Nakoniec wyraz ten *pacha*, w sklepieniu oznaczający tam właśnie miejsca próżne nad grzbietem, gdzie tuż przy nich są w samém sklepieniu miejsca najsłabsze; *stabilizny, pachwiny*, nadarza się dobrze do wytłumaczenia *reins* francuzkiego.

Kosz. F. *rétombée d'une voûte d'arête*.

Jestto rzeczywiście *pacha* i ta część sklepienia która ją obejmuje, ale tylko w sklepieniach *krzyżowych wylotowych* i z tego względu im podobnych. *Pacha* jest jak brózda wciąż idąca, *kosz* zaś, jako *kosz młyński*. Ztąd niechybnie, Knapski *incumba* przez *koszu* czyli *kosza* *grunt* tłumaczy. Ztąd także sklepienia krzyżowe i inne, mające *kosze*, *koszowemi* zowią.

WYLOT. F. *lunette*. N. *Ohr*.

Obłączyste otwory przynasadzie sklepienia, na okna, drzwi albo dla odwrócenia w pewne miejsca *parcia* i ciężaru sklepienia.

Mówi się przebić co *na wylot, wskrós*. Także *wylot* w strzelbie, otwór jej końcowy. Komin *wylotowy*, komin prosty, obszerny, przez który niebo widać.

ŁUK, ŁĘK. C. *obluk* (Dobr.). Ł. *arcus*. F. *arc*. N. *Bogen*.

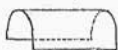
Pas sklepiony, od wspory do wspory przez sklepienie idący, albo tylko zamykający otwór w ścianie uczyniony.

„Arcus łuk, też sklep albo podnienie jako w mieście przed domy bywają,” (Mącz.).

„Arcus kabląk,” (Rogal.).

Właściwiej używać łuku, niż kabląka; chyba wtedy tylko, kiedy przez porównanie z kołowym łukiem, opisujemy jaką postać krzywą, np. kablączysty, pełen łuków, kabląkowaty nakształt łuku.

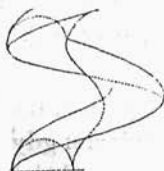
KOLEBKA, S. KOLEBKOWATE, ŻŁOBIASTE, BECZKOWATE. R. korobczatoj swod. W. tonelle, volta a botte. F. tonnelle, v. à berceau N. Tonnengewölbe.

Sklepienie o podniebieniu walcowatym przy osi poziomej.

K. stoczysta, schodowa, R. odłohoj swod, F. v. à descente droite, v. rempante. N. ein schräge angehendes Tonnengewölbe, kolebka, której oś nachyloną jest do poziomu pod pewnym kątem.

K. ślimakowata. F. v. en limaçon, N. Schneckengewölbe; kolebka, której oś jest skretem linii spiralnej. Najduje się pod stopniami schodów spiralnie zwiniętych.

K. Obrączkowata, pierścieniowata, F. v. annulaire, kolebka której oś jest poziomym okręgiem koła. Sklepienie którego podniebienie, do rozplatanego na dwoje i wydrążonego kółka ma podobieństwo.

SKLEPIENIE OSTOKRĘGOWE. F. voûte en trompe.

Sklepienie, którego podniebienie jest powierzchnią ostokręgową, przy osi poziomej.

BANIA, S. BANIASTE, CZASZKOWATE. Ł. *hemisphaerium*.
W. *cuppola*. F. v. *à dôme, à cul de four*. N. *Kugel-
gewölbe, Helm, Kuppel*, (Penth.).

Sklepienie, którego podniebieniem jest powierzchnia kulista, albo raczej utworzona przez obrót wirowy wydatnego łuku wszelkiej linii krzywej.

„Nie trzeba brać za jedno, *kopuły* (coupole), (powiada Borgnis), ze sklepieniem *czaszkowatym* (*à cul de four*), bo kopuła jest częścią budowli, okrągłą lub wielokątną, która się wznosi na czterech ścianach albo słupach łukami połączonych, rozmieszczonych na kwadratowym planie z rogami uciętymi.”

„Sklepienie w kościele ś. Piotra w Rzymie, stojące na podstawie ośmiokątnej, będzie *kopułą* inaczey *banią*, a Panteonu Rzymskiego, ponieważ stoi na podstawie takiej jak samo, będzie *czaszkowem* czyli szczególnie na ten przypadek kulistym,” (Kubicki).

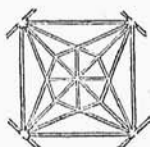
Wszelako, mimo przeważną powagę, trudno jest nam zgodzić się na takie rozróżnienie: gdyż *kubek*, *tambour*, w powietrzu wzniesiony, na którym wko-
le, na przykład ś. Piotra stoi sklepienie, nie jest częścią *bani*; owszem tak z ogólnej postaci jako z przeznaczenia swojego, nie różni się od okrąg-
ej, na ziemi stojącej ściany czyli *kubła*, *tambour*, *nteonu* Agryppy. Nadto sklepienie *kopuły* ś.
otra jest tej samej postaci a nawet bez mała elkości co Panteonu; jednakże nikt nigdy całego *nteonu* *kopułą* czyli *banią* nie nazwał. Banią za-
e jest samo sklepienie jak w jednej tak i w dru-

giej budowli, i każde im podobne; *kopułą* zaś, Ł. *tholus*, W. *cuppolu*, F. *dôme*, nie jest samo sklepienie, lecz część budowli, z bani i kubła złożona i na wierzchu innej budowli dla powiększenia wysokości jej wnętrza przydana. A tak niemasz rzeczywiście osobnego sklepienia, które *kopułą* nazywaćby należało.

SKLEPIENIE GOTYCKIE, DWULUCZNE. F. *v. gotique*, *v. en ogive*. N. *Gothischer Bogen*, *Eselrücken*.

To sklepienie postać swą i nazwisko bierze od dwóch z sobą zetkniętych łuków koła, których promienie zawsze są większe od połowy cięciwy sklepienia.

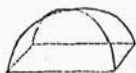
Sklepienia gotyckie pospolicie są *krzyżowe*. W nich *żyły* (*nervures*) kamienne, zaokrąglone i nad powierzchnią wydatne, trzy różne mają nazwania: idące wprost od słupa do słupa i tworzące *dwuluki*, zowią się *łukami* albo *żyłami podwoi*, F. *arcs doubleaux*; idące po sklepieniu od słupa do słupa w kierunku przekątnych, biorą nazwisko *żył krawędzi* lub *strzałek*, F. *nervures d'ogive*; te zaś, które są między temi i tamtemi pośrednie, zowiemy *średnikami*, F. *tiercerons*. Przerwy na podniebieniu między temi troistemi żyłami, zowią się *żagielkami*, *plachetkami*, F. *pendences*.

SKLEPIENIE KRZYŻOWE. W. *volta a croce*, *volta crociera*. F. *voûte d'arête*. N. *Kreutzgewölbe*.

Powstaje ze wzajemnego przenikania się dwóch jednego promienia kolebek, ma krawędzie wydatne.

KOPANKA, S. KOPANKOWATE, S. KLASZTORNE. R. *ko-*
Nomenkl. Arch.

pełnojswod. F. *voûte à arc de cloître*.
N. *Walmgewölbe, Klostergewölbe*.

Powstaje także z przecięcia się dwóch jednej wysokości sklepień kolebkowatych; lecz krawędzie w niem są wklęsłe. (Patrz początki Architektury Część II. lic. 13).

Niektórzy to sklepienie zowią *nieckowem*; ale że *niecka* jest wyraz zbyt powszedni, a wyraz *kopanka* zdrobniały od *kopani*, znaczy toż samo i nie tak jest pospolity; przeto od niego wolimy zwać *kopanką*, *kopanią*, lub *sklepieniem kopankowatem*, sklepienie, którego podniebienie do wnętrza niecki wyraźnie ma podobieństwo.

HELM, HELMOWE, ZAGIELKOWATE. F. *voûte en pendentif*.

Jestto sklepienie, którego powierzchnia wewnętrzna składa się w górze z odkrawka bani, w dole zaś ze czterech kulistych trójkątów tejże bani. Owoż od tych trójkątnych płatków, które Francuzi zowią *pendences*, sklepienie całe *pendentif*, wzięło u nich swoje nazwisko. Od nich też do trójkątnych żagli podobnych, niektórzy i u nas to sklepienie *zagielkowatem* nazywają. *Cholm*, *helm* w całej Słowiańszczyźnie oznacza *pagórek*, ztąd i zbrojne pokrycie głowy, jako też do niego podobne sklepienie, zdało się *helmem* nazwać tymczasem, nim właściwszy wyraz jego nie zastąpi.

SKLEPIENIE ODNOŚNE, ODWODOWE. F. *voûte de décharge*.

Odnoszące część parcia innego sklepienia na podporę bardziej oddaloną niż jest podwas tamtego.

SKLEPIENIE SKOŚNE. F. v. *en biais*. N. *Schrägbogen*.

Sklepienie nie na symetrycznej podstawie wzniesione. Nie jest ono powierzchni kosej, ani też jest koniecznie położone na płaszczyźnie ukośnej do poziomemu.

SKLEPIENIE ŻAGLASTE, PARCIASTE.

Szczególny gatunek sklepienia, którego wewnętrzna powierzchnia ma podobieństwo do czworokątnego żagla czyli *parci* wiatrem wydętej. Tworzenie się jej widzieć opisane: począt. Archit. Część II. lic. 12.

„*Part, paré*, płótno grube jak żaglowe,” (Lind.).

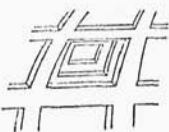
PŁACHETKA, S. KOZUBKOWATE. F. *voussure*.

Tak zwiemy w powszechności każdą powierzchnię krzywą służącą do połączenia, zlania, zgodzenia (*raccorder*) dwóch lub więcej powierzchni prostych albo krzywych. *Plachetka nad oknami* lub *drzwiami*, F. *arrière voussure*, jestto powierzchnia łącząca wierzchnie krawędzie wewnętrznego ich z zewnętrznym otworem, gdy te są odmiennej postaci.

Kozubkowate od podobieństwa do połowy koliałki od poziomek *kozubkiem* zwanej.

WNĘKA, KOSZYK, KASZETON SKLEPIENIOWY. Ł. *lacuna*.

F. *Caisson*. N. *Lücke*.

Zagłębienie podniebienia w sklepieniu pomiędzy jego więzami uczynione.

„*Kaszeton*.”